

νου στο Κουρμέκι, τοποθετείται χωρίς βεβαιότητα η Νηρίς, κι αν η υπόθεση αληθεύει, τότε ο Τάνος είναι ο Χάραδρος* του Στάτιου. Απέναντι από το χωριό κοντά στη βαθιά ρεματιά του βρίσκονται τα ερείπια της έπαυλης του Ηρώδη του Αττικού στην κώμη Εύα. Αμέσως νοτιότερα βρίσκεται η Μονή Λουκούς του 11ου αιώνα, που έκανε τον Τάνο γνωστό και ως "ποτάμι της Λουκούς".

Η ρίζα -αν- προέρχεται από την ινδοϊρανική ρίζα *danu* και σχετίζεται με το νερό. Απαντάται σε πολλά ποτάμια κυρίως ως -δαν⁹⁵. Ίσως είναι ενδεικτικό το ότι ο Ηούχιος στο λήμμα "ταναόν" μεταξύ άλλων παραθέτει και την ερμηνεία "υγρόν". Οι Τενειείς⁹⁶ πηγές, ο ποταμός Τάναϊς (Δον), ο αρχαίος ιταλικός ποταμός Τάναρος, θα πρέπει ίσως να ιδωθούν από αυτή τη σκοπιά. Ίσως να πρόκειται για ένα ακόμη κρητικό όνομα στην αρχαία Αργολίδα, αφού αναφέρεται πόλη της Κρήτης Τάνος, η γνωστότερη ως Ίτανος. Ο Berard θεωρεί την ονομασία σημαντική, εξηγώντας πως η λέξη *tannin* αναφερόταν σε θηρία της θάλασσας, υπάμενους δράκους και σε όλα τα γιγάντια ερπετά της γης και του νερού. Μια άλλη εκδοχή είναι η απόδοση του ονόματος στην λέξη "ταναός", που σημαίνει επιμηκής, εκτεταμένος, προσδιορισμός που ταιριάζει στον ποταμό.

Χάραδρος (Βρασιάτης)

Χάραδρος, γνωστός σήμερα από λάθος ως Βρασιάτης, ονομάζεται ο ποταμός του Αγ.Αντρέα. Ο Ληκ τον βρήκε με το όνομα Κάνι και τελικά τον ταύτισε με το Χάραδρο του Στάτιου:

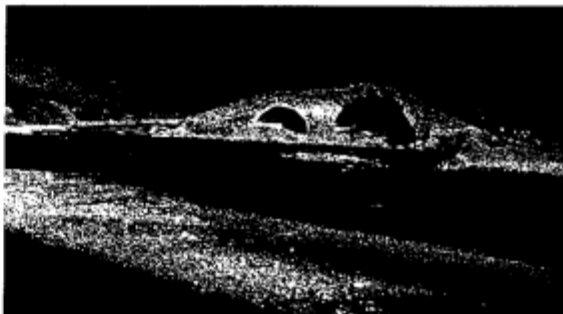
"Η Νέρις που τρέμει του Χάραδρου την αφρισμένη κατεβασιά στην μακρουλή κοιλάδα του".

Ισχύο τεκμήριο αυτής της αβέβαιης ονοματοδοσίας, είναι το ότι ο δυτικός βραχίονας του ποταμού, περνάει κοντά στην ευρύτερη περιοχή που τοποθετείται η υπό αναζήτηση Νηρίς, που όμως μπορεί να αποκαλυφθεί τελικά στις όχθες του Τάνου*.

Στις εκβολές του ποταμού αυτού, στην παραλία του αγ.Αντρέα Κυνουρίας πάνω στον λόφο Νησί βρίσκονται τα ερείπια της Ανθήνης. Από εδώ φαίνεται η πλατειά κοίτη του ποταμού που σχηματίζει δίπλα στο απομεινάρι παλιού πύργου μια μικρή λιμνούλα, που χωρίζεται με χαμηλό ανάχωμα από τη θάλασσα. Κοντά στο στόμιο του ποταμού έχουν βρεθεί αλυσσίδες και ίχνη πρόσδεσης πλοίων. Οι αρχαιότητες αποδόθηκαν από Λάθος στην πόλη Βρασιά και έτσι ο ποταμός σφετερίστηκε το όνομα Βρασιάτης, που έτσι κι αλλιώς δεν συναντιέται σε καμμία αρχαία πηγή. Το όνομα Βρασιά δόθηκε στην πόλη λόγω του ότι στην παραλία της εκβράστηκε η λάρνακα μέσα στην οποία ο Κάδμος έριξε το νεογέννητο Διόνυσο και τη μητέρα του.

Ο ποταμός σχηματίζεται από τρεις βραχίονες. Ο βορειότερος ξεκινά ήρεμα από το οροπέδιο του Ξερόκαμπου, βρέχει τα πόδια γκρεμισμένου γεφυριού και περνάει κάτω από την απότομη ανατολική πλευρά του κωνικού λόφου όπου βρίσκονται τα ερείπια του γνωστού κι αυτού ως κάστρου της Ωριάς, που ίσως είναι το φρούριο Estella του Αραγωνικού Χρονικού. Στο σημείο αυτό το υψίπεδο τελειώνει απότομα και σχηματίζονται δυο καταρράκτες, ο δεύτερος από τους οποίους είναι ιδιαίτερα εντυπωσιακός. Ακολουθεί ο τρίτος και ωραιότερος καταρράκτης που σχηματίζει λιμνούλα κι από εδώ η ρεματιά γίνεται φαράγγι και κατευθύνεται προς το χωριό Πλάτανος. Εκεί, ενισχύεται από πλούσια πηγή, η οποία καταρρέει μέσα από το χωριό και χύνεται από ψηλά στην ειδυλλιακή ρεματιά με τις απότομες όχθες κο-

Γέφυρα στις εκβολές

⁹⁵ Βλ. π. Ιάδανος.

⁹⁶ Βλ. π.Τράγος.

ντά στα απομεινάρια πολυάριθμων παλιών μύλων και νεροτριβών.

Ένας άλλος βραχίονας είναι το ρέμα της Μαζιάς, που κυλάει σε φαράγγι μεταξύ Πραστού και Καστάνιτσας περνώντας κάτω από το μισογκρεμισμένο γεφύρι της Κουτουπούς⁹⁷. Ένα τρίτο ρέμα από την Σίταινα, σχηματίζει τον χειμώνα και την άνοιξη καταρράκτη ύψους 50 μέτρων στη θέση Ασπίδα του φαραγγιού Λούλουγκα μεταξύ Πλάτανου και αγ.Ιωάννη, και ενώνεται με την Μαζιά και με το ρέμα της Καστάνιτσας στη περιοχή Τριποταμιά. Λίγο πριν το σημείο αυτό κάτω από τα λείψανα κάστρου χτισμένου σε πανύψηλο βράχο, σώζεται το αριστερό πόδι παλιάς γέφυρας, η οποία εξυπηρετούσε το μονοπάτι της Καστάνιτσας και τον πύργο της. Το 1993 από δυναμίτιδα που χρησιμοποιήθηκε στη διάνοξη του ορεινού δρόμου, κατακλύσαν στη βαθειά κοίτη ογκόλιθοι γκρεμίζοντας το γεφύρι.

Οι χαράδρες των ρεμάτων του Βρασιάτη, αποτελούν ένα παραδείσιο οικοσύστημα, με γεφύρια, νερόμυλους, νεροτριβές, νεροπρίονα, παραποτάμια κάστρα, μονές, ξωκκλήσια, και λιθόστρωτα καλύτεριμα, όλα χορταριασμένα με μεγάλη ποικιλία φυτών, που συνυπάρχουν στον ιστορικό

Σύμφωνα με μια παράδοση η Ωριά, που άθελά της άνοιξε την καστροπόρτα από όπου μπήκαν οι Τούρκοι, κρύφτηκε σ'ένα βαρέλι και κύλησε κάτω στο ρέμα που γ'αυτό λέγεται "της βασιλοπούλας το ρέμα", ενώ η λιμνούλα αποκαλείται "της βασιλοπούλας η γούρνα". Ίσως γ'αυτό η σχεδόν κατακόρυφη παραρεμάτια πλαγιά του λόφου ονομάζεται Κυλίστρα. Ο βραχίονας αυτός λέγεται Λεπίδα, από δύο ομώνυμες πηγές της περιοχής, που υδρεύουν το χωριό Άγ.Ιωάννης. Λέγεται ότι μεγάλη σφαγή που έγινε για την κατάληψη του κάστρου, έδωσε την ονομασία αυτή στο ρέμα, ισχυρισμός που ενισχύεται και από την ανεύρεση πολλών ανθρωπίνων κρανίων το 1957 κοντά στις πηγές. Ακόμη και ο λόφος Σαραντάμυχο, που υψώνεται στα ανατολικά της ρεματιάς μπορεί να θυμίζει μια μεγάλη απώλεια ανθρώπων. Λεδομένου όμως πως Λεπίδας λέγεται και καταρράκτης στο Παφανέσι της Δράμας, ίσως η ονομασία να προέρχεται από τη σχοιμή του βράχου απ'όπου ξεπαδούν τα νερά, που μοιάζει να έγινε από λεπίδα μαχαίριού. Ο Buchon με παρατηρητήριο το κάστρο "της Ωριάς", δίνει μια περιγραφή του χώρου: "Το οροπέδιο του Ξερόκαμπου περπατώντας σε μια χαράδρα που βρέχεται από τον ποταμό Λεπίδα, ο οποίος γονιμοποιεί από τον Άγιο Ιωάννη ως τον Πλάτανο.....Η χαράδρα είναι χλοερή και το ποτάμι είναι ζωντανό και κελαρυστό...". Στις φωτογραφίες ο ποταμός και ο καταρράκτης του κάτω από το κάστρο της Ωριάς.

⁹⁷ Ίσως από την τουρκική kultur, που σημαίνει τον άξονα της μολόπετρας.

χώρο της Τσακωνιάς. Όλες μαζί διασχίζουν το γραφικό κατάφυτο φαράγγι της Ζαρμπάνιτσας το οποίο στενεύει σε αρκετά σημεία και χαμηλότερα σχηματίζουν την χαράδρα του Άβουρου. Λίγο πριν τις εκβολές υπάρχει μέσα στο ποτάμι παρατημένο στην τύχη του ένα μικρό τρίτοξο γεφύρι, αναντίστοιχο με την πλατιά κοίτη, που αντιστέκεται στις επιδρομές του νερού και του χρόνου.

Εκβολές: Θέα από τα ερείπια της Ανθίνης.